

İSRAİL-FİLİSTİN SAVAŞLARININ PSİKOPOLİTİĞİ

Mehmet Ali BAL, 10 Aralık 2023

<https://www.haber7.com/guncel/haber/3373883-hukukcu-mehmet-ali-bal-yazdi-israil-filistin-savaslarinin-psikopolitigi>

Filistin topraklarını da kapsayan bölgedeki siyasi, askeri, ekonomik ve toplumsal olaylar 19. Yüzyıldan itibaren modern küresel sorunlardan biri olmuştur. Bu soruna, başlangıçta İngiltere, daha sonra ABD, Rusya, Fransa, Almanya gibi ülkeler müdahil olmuşlardır. Ki bu ülkelerin ekserisi küresel süper güçler arasındadırlar. İsrail devletinin beşerî kaynağı olan göçler yine dünyanın her bölgesinden bölgeye yönelerek veya yönetilerek daha baştan burayı küresel merkezler ve periferisinden farklı çeşitlilikte toplumsal gruplarla doldurmuştur. Bu durum bile İsrail Filistin meselesinin başlangıçtan beri bir küresel sorun niteliğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yüzyılımızın bu en önemli sorunlarından biri olan bu çatışmada konuyu her yönüyle kapsayan bir çalışma yapmak fiilen imkansızdır. Ancak, konuyu farklı yönleri itibarıyla gruplandırarak kavrama yöntemi oluşturmak yararlı olabilir. **Bu yazıda, İsrail Filistin çatışması merkezinde yaşanan olayların ve gelişmelerin psikopolitiği üzerinde durmaya çalışacağım.**

OLAYLARIN PSİKOPOLİTİĞİ NEDEN BU KADAR ÖNEMLİ?

Niçin bu konuyu tercih ediyorum? **Çünkü sahada yaşanan acı ve şiddetli olayların cereyan etmesinden dolayı olayların psikopolitiği üzerinde objektif olarak durulmamıştır. Halbuki uzun süreli ve çok yönlü savaşta beşerî gücün rasyonel değerlendirmesi hayati önem taşımaktadır.** Her iki tarafta duygusal alt yapıyı, bunun üzerine endoktrinasyonu, propagandanın ötesinde toplumların en duyarlı sensörlerini sürekli manipülasyon dalgasına maruz bırakmayı, sembolik isimlendirmeleri ve yürütülen zihinsel savaşı (Sahip olunan yaygın inançların aksine) gereği kadar işlemediğimiz kanaatini taşıyorum. Halbuki bu her ne kadar başlıkta tam yansıtmasam da baştan başa insan meselesidir. Büyük davaları sırtında taşıyanlar da sorumluluk mesajını alan insanlar ve toplumlar olacaklardır.

Özellikle seçilmiş travmalar ve seçilmiş zaferler (Kavramlar D. Vamık Volkan'a ait) ile yüklü tarihini kıskançlık ile koruyan milletler için çatışmaların Psikopolitiği çok daha fazla önem içermektedir.

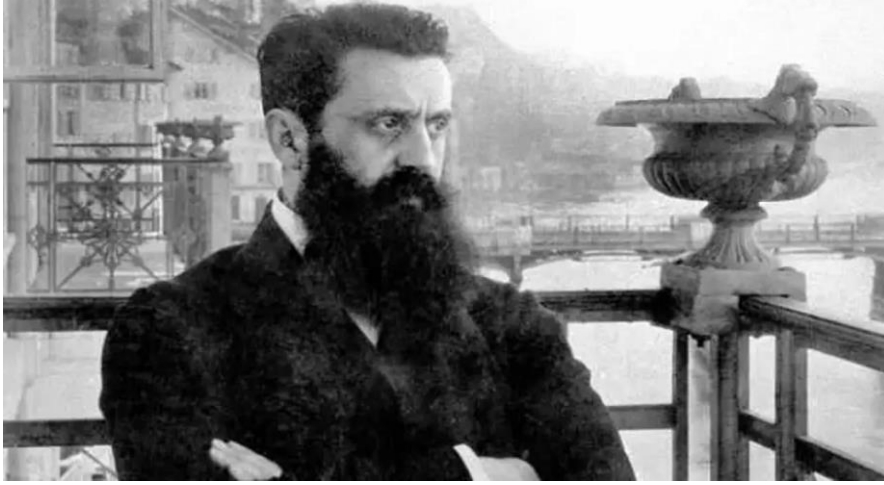
Şimdi psikopolitik açıdan önem taşıyan temel kavramlar süzgecinden çatışmaların birincil ve ikincil taraflarını çözümleme denemesi yapalım.

İSRAİLLİLERİN TAŞIDIĞI PSİKOLOJİK YÜK

A-İsrail'in Kuruluşu Öncesi Psikopolitik Hazırlık

İsrail'i oluşturan bütün kesimler olmasa bile öncü ve elit kesimler zaten yüzyıllardır devam eden Davut ve Süleyman Krallığının zafer mirasını ve Babil Sürgünlerinin ve Kudüs'ün Romalılar tarafından tahribi ve Yahudilerin katledilmesinin psikolojik yükünü taşımaktadırlar. Bunun üzerine Avrupa'da Yahudi topluluklarının yaşadıkları büyük katliamlar

ve takibatlar (Özellikle İngiltere, Portekiz, İspanya, Venedik gibi) ve gettolarda yaşamak zorunda kalmaları bu psikolojik yükü ve zafer beklentisini artırmıştır. **Mesihçi ideolojiler ve beklentilerin Yahudi toplumunda hep var olmasının bir nedeni de bu olsa gerektir.**

Siyonizmin kurucusu Theodor Herzl.

Birinci Dünya Savaşı öncesi bir modern ideoloji olarak Siyonizmin doğuşu, Batı Avrupa'da çok itibar görmese de çok sorunlu olan Çarlık Rusyası (Yahudi pogromları çok ağır yaşanmıştır) ve Doğu ve Orta Avrupa'daki yahudi topluluklarında büyük etki yaratmıştır. Bu etki zamanla diğer ülkelerdeki yahudi topluluklarına yayılmıştır. **Nihayet 1882- 1903 arasında Birinci Aliya (Birinci Göç Dalgası) ardından 1903- 1914 arasında İkinci Aliya gerçekleştirilir. Artık farklı ülkelerden akın akın Yahudi yerleşimciler gelmektedir.** Küresel Yahudi örgütleri ve etkilenen cemaatler ile Filistin'e gelen yerleşimciler burada yeni bir devlet yaratmak için güçlü bir motivasyona ve psikolojik gerilime sahiptirler. Bu durum hiç değişmeyecektir.

Nitekim 1948 Nakba (Kıyım) öncesi İngiliz sömürgesi altındaki Yahudi liderler topluluklarına büyük bir savaştan başka seçeneğin kalmadığı, dolayısıyla buna her yönden hazır olmak gerektiği konusunda yüksek yoğunlukta koşullandırmışlardır. Birçok tarihçi Yahudi toplumunda biriken enerjiyi vurgulamışlardır.

YAHUDİ TERÖR ÖRGÜTLERİ DEVLET KURUMLARI HALİNE GELDİ

Bölgede başlangıçtaki Yahudi terör örgütlerinin (Haganah, Irgun, Stern, vb) yaptıkları katliamlar daha sonra bu örgütlerin İsrail Devletinin kurumları haline gelmesiyle de daha yoğun ve stratejik bir şekilde devam etmiştir. **Devlet olmaya, toprak kazanmaya, Yahudi göçünü artırmaya ve Filistinlileri mülksüzleştirme ve öldürmeye yönelik bu yoğun koşullandırma hiçbir zaman azalmamıştır.** Daha sonraki yıllarda 1968'de, 1973'te aynı yoğun koşullandırma etkisini sürdürmüştür.

Filistin ve Arap ülkeleri cephesinde ise (Aslında buna dağınık topluluklar diyebiliriz) İsrail tarafına oranla seçilmiş travmalar ve zaferler bakımından donanımları zayıf görünmektedir. **Ne yazık ki Arap dünyasında var olan gerilim ve koşullandırma Arap milliyetçiliği ve Osmanlı Hakimiyetinden kopma sürecinde tükenmiştir.** Vakıa bölgedeki ve Osmanlı Devleti coğrafyasındaki küresel güç dengesine etki eden ve edecek süreçler Batının süper güçleri tarafından tasarlanmakta ve yönetilmektedir. Arap ve Müslüman coğrafyasında milliyetçilik ile modernleşmeci akımlar, iç karışıklıklar, idarecilerin basiretsiz tutumları ortak bir motivasyon ve yoğun koşullandırmayı imkânsız kılmıştır.

1948'e gelindiğinde Filistinli seçkinler bir başka gücün Yahudi saldırganlığına müdahale edeceğine inanmakta, kendilerinin ne yapacağına dair de neredeyse çaresiz durumdadırlar. Arap dünyasında yüksek düzeyde askeri retorik ve düşük düzeyde askeri hazırlık arasında bir gerilim mevcuttur (I. Pappé).

Hukukçu iş adamı Mehmet Ali Bal.

"YOĞUN KOŞULLANDIRMA" NIN "STRATEJİK VE KARARLI HAREKÂT" SİLSİLESİNE DÖNÜŞMESİ

B- İsrail'in Kuruluşu Sonrası Psikopolitik Durum

İsrail kurulduktan sonra “yoğun koşullandırma” Devlet boyutunda “stratejik ve kararlı harekât” silsilesine dönüşmüştür. Psikopolitik hazırlık daha çerçevesi belli hareketlerin başarıya ulaşmasında kullanılmıştır. Bu da bölgedeki savaşta askeri askeri propaganda düzeyinde icra edilmiş; küresel medyada ise “**zihinsel yönlendirme programı**” sanat ve özellikle sinemanın bütün unsurları kullanılarak uygulanmıştır.

Bu programın sonuç odaklı diğer bir kolu ise diplomatik ve askeri istihbarat üzerinde nitelikli teknik çalışmalarla yürütülmüştür. Bu çalışmaların hedef ülkeleri öncelikle küresel etkiye sahip büyük güçlerdir. Bu ülkelerin en önemlisi ABD’dir. Bundan dolayıdır ki, özellikle ABD basını ve akademik dünyası ciddi bir baskı ve kontrol altında bulunmaktadır.

"FİLİSTİN HALKININ PSİKOLOJİSİ, HİÇBİR GÜCÜN DERDİ OLMADI"

Filistinli tarafında ise özellikle 1948 ve sonrasında konvansiyonel askeri güçlerin savaşlarında başarı elde edilemediği için dönemin de etkisiyle silahlı örgütler kurulmuştur. **Ancak, ne yazık ki, bu örgütler eylemlerin icrasında rol alabilmelerine karşın, tasarımı ve psikopolitik etkilerini yönetmede söz ve yeterlik sahibi değildirlere.** Kaldı ki bu örgütlerin hedefe yönelik stratejileri ve kararlılıkları da bulunmamaktadır. En son yaşadığımız Gazze şeridinde olaylarda gördüğümüz gibi sonuç alma ümidi ve hedefi olmayan çaresizlik kaynaklı eylemler daha fazla görülmüştür. Bu durum dönemin etkili aydınlarından biri olan Frantz Fanon'un kendi içinde dinamik gibi görünen ama sonuç alma stratejisini içermeyen "**Mücadelenin kendisi zaferden daha önemlidir**" sloganının hararetle kabulünde açıkça görülmektedir.

Bu eylemler İsrail Devletinin canice uygulamalarını durduramadığı gibi Filistin davasının meşruiyetine dünya milletleri nezdinde zarar vermiş, İsrail'in saldırgan güçlerine zulüm yapma fırsatı kazandırmıştır. Daha da açık konuşulursa, Filistin halkının psikolojisi aslında hiçbir gücün derdi olmamıştır.

Filistinlilerin dostu ve veya İsrail'e hasım devletlerde ise her güç kendi devlet stratejisi çevresinde bu olaylara müdahil olmuş, ortak bir duygu durumu ve yoğunlaşmış mücadele iradesi oluşmamıştır. **Daha ziyade özellikle Müslüman ülkelerde Filistin ya da Kudüs konusu bir iç politika dizaynının kullanışlı araçları olmuştur.** Filistin halkın yönelik bilinçaltı saldırılarını, onların dünya medyasında unutturulmaları veya şeytanlaştırılmaları faaliyetlerini ise Edward Said veya Noam Chomsky gibi bağımsız aydınlar çözümlemişler ve küresel düzeyde anlatmışlardır.

Ne yazık ki, bu yüzyılın zulüm olayını anlatan nitelikli akademik çalışmalarda Müslüman veya Türk bilim adamlarının katkısı çok azdır. Böyle olunca da gerek biz dahil Müslüman ülkelerde

gerekse diğer konuya taraf olabilecek ülkelerde İsrail karşıtı politik atmosfer zayıf kalmış, bu alandaki tepkiler spontane ve bağımsız nitelikte kalmışlardır.

Edward Said'in hafızalara kazınan fotoğrafı.

"MÜSLÜMAN DÜNYADA KARARLILIK YOĞUNLAŞMASI YOK"

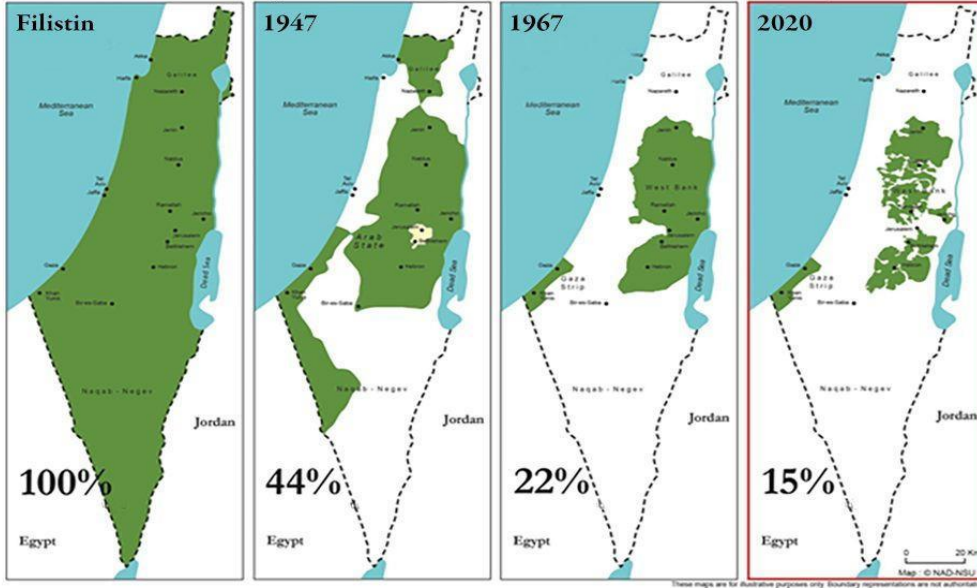
C- Günümüzde İsrail Filistin Savaşına İlişkin Psikopolitik Durum

Birinci Aliya'dan bugüne Yahudilerin dünyasında ve Müslümanların dünyasında neler değişmiştir psikopolitik açıdan? Mesela 1990'larda İsrail'de oluşan Siyonizmi eleştiren post-siyonistler bir siyasi ve karar mercii olabilmışler midir? **Filistinliler içinde bir çatışma sonucunu değiştirici enerji ortaya çıkmış mıdır? Filistin davası E. Said gibi birini kendi içinden çıkarabilmiş midir?** Müslüman ülkelerin devletleri İsrail'e dur diyebilecek bir güce ve siyasi denkleme erişmiş midirler? Buna karşılık İsrail saldırganlığında bir sönümlenme ortaya çıkmış mıdır? Siyasi entropi hangi taraf için daha fazla geçerlidir? Psikopolitik açıdan Müslüman dünyasındaki tepkilerin düzeyi nedir? Sorumluluk alma bakımından 1948'den farkı var mıdır Müslüman dünyasının?

Ne yazık ki, İsrail Müslüman olmayan dünyada büyük tepkilere neden olurken, psikopolitik çıkan Müslüman dünyada büyük bir enerji, kararlılık yoğunlaşması görülmemektedir.

Tıpkı geçen yüzyılın başından itibaren görüldüğü gibi Müslüman dünyasında İsrail'i ve destekçilerini zulümden vazgeçirecek bir yoğunlukta tepkinin olmaması bir yana İsrail ile mücadelede gizli ve açık görüş farklılıkları vardır. Bu durum bana D. Frommkin'in 1914'teki İstanbul'unu hatırlatmaktadır: **"Müslümanların Halife'si mukaddes cihat ilan etmişti. Ama**

bu payitaht İstanbul'da bile fazla heyecan uyandırmamıştı!" Filistinlilerin çaresizce, Fanon'un dediği gibi mücadele zaferden önemli diyerek öldükleri doğrudur. Ama Müslüman devletlerin İsrail'e ambargo uygulamaktan bile kaçındıkları da bir gerçektir.

1990 sonrası İsrail akademi ve sanat dünyasında siyonizm eleştirileri yapanlar ne yazık ki, bir siyasi sonuca ulaşamamışlardır. Batı dünyasını etkileyecek İslam dünyası aydınları, kanaat ve din önderleri, siyasetçileri uzak bir gelecekte beklenmektedir hala. Zira bugün hiç etkilerinin olmadığı aşıkardır.

Filistin dünyasında bölünmeler ve farklı düşünceler hala etkisini devam ettirmektedir. Ve Filistin hala etkili olacak sayı ve nitelikte kendi aydınlarını, düşünce liderlerini yaratabilmiş değildir.

"MÜSLÜMAN DEVLETLER İSRAİL'E DUR DİYECEK GÜCE SAHİP DEĞİL"

Elbette ki Müslüman devletler İsrail'e dur diyebilecek bir güce ulaşmış değildirler. Ashna bakarsak, geçen yıllar içinde bu yönde bir hazırlık yapmış değildirler. Siyasi, beşeri, askeri, istihbari, bilimsel ve teknolojik açıdan ciddi bir hazırlığın olmadığı rahatlıkla tespit edilebilmektedir. **Dolayısıyla bu özensizlik, kararlılık eksikliği, ikiye yüzlülük, acizyet hali Müslüman toplumlari da olumsuz etkilemektedir.** Son katliama karşı Batılı metropollerde yapılan toplumsal gösterilerin heyecan ve tepki düzeyinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Eğer bir siyasi entropiden söz edeceksek, acaba hangi taraf enerjisini minimuma ve düzensizliğini maksimuma çekecektir? Kısacası sönmülenecek olan heyecan, kararlılık, irade hangi tarafa aittir? **1947'den beri Müslüman dünyasının liderleri BM gibi uluslara-üstü kurumlardan veya şu veya bu büyük devletten bir çözüm adımı bekleme adetinden vazgeçmişler midir? Yoksa bu konuda siyasi beyanat dışında bir yol ile sorumluluk alan devlet var mıdır?** Buna cevap olumsuz olduğu için Müslüman dünyasının toplumlari artık

psikopolitik açıdan enerjilerini, gerilimlerini kaybetmiş, ülke sınırları dışında fiziksel aktiviteleri durmuş, adeta ölümlle sönümlenmiş bir hal üzeredirler.

Bu zorlukla ve acı duyarak tasvir ettiğim durumun bugün değiştiğine inanmak neredeyse mümkün değildir. Bundan dolayı değil midir ki, Filistinliler ve İslam Dünyası Nakba'dan Nakba'ya koşmaktadır. Nakba sürgün demektir, işgal ve sürgün demektir, kadın çocuk ayırmadan zulüm demektir, katliamlar demektir. Heyhat...

Bundan dolayı değil midir ki, İsrail merkezli Siyonist topluluklar Aliya'dan (Göç) Aliya'ya koşmaktadır akın akın. **Aliya yerleşim işgal demektir, zayıfları mülksüzleştirip yerleşimler kurmak demektir, gelişmiş silahlar yapmak ve kullanmak demektir.** Çatışmanın uzun erimli psikopolitiği açısından geniş çerçevede Müslüman Dünyası dar çerçevede ise Filistin ve Arap dünyası "seçilmiş travmalarını" yaşamaya devam etmektedir.

Küresel düzeyde Siyonist topluluklar yerel planda ise İsrail cephesi "seçilmiş zaferlerine" koşmaktadır. Müslüman dünyası radikal bir şekilde kendini değiştiremedikçe de bu böyle devam edecektir...